

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

Затверджено

На засіданні кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри

доц. В.С. Корнят

**Силабус з навчальної дисципліни «Сімейні форми влаштування дітей»,
що викладається в межах ОПП Соціальна педагогіка освітньо-кваліфікаційного рівня
бакалавр для студентів спеціальності 231 Соціальна робота**

Назва дисципліни	Сімейні форми влаштування дітей
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Туган-Барановського,7,
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	23 Соціальна робота, 231 Соціальна робота
Викладач (-і)	Ярослав Ігорович Бордіян – доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Контактна інформація викладача	ел. пошта: yaroslav.bordiyany@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Вівторок 12.00-14.00 год. (Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи, вул. Туган-Барановського, 7, Львівський обласний центр соціальних служб, вул. Чайковського, 17. Також, консультації можуть бути в день проведення лекційних/практичних занять (за попередньою домовленістю). Передбачені онлайн консультації в Zoom. Для погодження часу онлайн консультацій слід надіслати запит на електронну пошту викладача
Сторінка курсу	https://pedagogy.lnu.edu.ua/course/simeyni-formy-vlashtuvannia-ditey
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Сімейні форми влаштування дітей» є дисципліною за вибором з спеціальності 231 Соціальна робота для освітньої програми «Соціальна педагогіка», яка викладається в 6 семестрі в обсязі 5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

<p>Коротка анотація дисципліни</p>	<p>Курс «Сімейні форми влаштування дітей» призначено для студентів четвертого курсу спеціальності 231 «Соціальна робота».</p> <p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є: допомогти слухачам глибоко оволодіти знаннями щодо сімейних форм влаштування дітей; вивчення особливостей державної політики в сфері влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, визначення проблем та пошук напрямів їх вирішення; вивчити альтернативні форми виховання дітей-сиріт як ефективний механізм боротьби з сирітством.</p>
<p>Мета та цілі дисципліни</p>	<p>Мета курсу: формування системи знань про сімейні форми влаштування дітей; розглянути особливості виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в державних закладах опіки, формування знань про пріоритетні напрямки влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що допоможе зменшити посиротіння дітей, які перебувають в інституційних закладах, формування вміння застосовувати здобуті знання у практичній діяльності.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Базова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бордіян, Я. І. (2013). Прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу як альтернативна форма влаштування дітей: державно-управлінський аспект. Ефективність державного управління, (30), 255-261. 2. Зверева, І. Д., Безпалько, О. В., Гулевська-Черниш, А. В., Басюк, Т. П., Алексеєнко, Т. Ф., Бех, І. Д., Юрків, Я. І. (2012). Енциклопедія для фахівців соціальної сфери.. 3. Зверева, І. Д., Кияниця, З. П., Кузьмінський, В. О., & Петрович, Ж. В. (2010). Оцінка потреб дитини та її сім'ї: від теорії до практики: Навч. посіб.: У 2-х част. К.: «Кожній дитині». 4. Петушкова, Л. (2021). ОСОБЛИВОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРОНАТНИХ ВИХОВАТЕЛІВ. Соціальна робота та соціальна освіта, (2 (7)). Режим доступу: http://srsou.dp.ua/article/view/244089 5. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.; За заг. ред.: І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 256 с. 6. Субашкевич І. Р. Формування ціннісно-сислової сфери студентів педагогічних спеціальностей медіапсихологічними технологіями : [практ. посіб.] / Ірина Романівна Субашкевич. – Львів : Растр-7, 2016. – 59 с. 7. Шевчук, П. І. (2003). Соціальна політика. Львів: Світ, 400.

	<p>Допоміжна</p> <p>8. Кривачук, Л. Ф. (2011). Сімейні форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Теорія та практика державного управління, (3), 197-203.</p> <p>9. Кройтор, В. А. (2018). Форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.</p> <p>10. Черновалюк, Ю. Ю. (2011). Удосконалення форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Університетські наукові записки, (2), 126-129.</p> <p>11. Яніцька, І. А., & Яницкая, И. А. (2015). Опіка та піклування як форма влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Найдъонов М. І. Формування системи рефлексивного управління в організаціях. – К.: Міленіум, 2008.</p> <p>Інтернет-ресурси</p> <p>http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/21/part_2/46.pdf</p>
<p>Обсяг курсу</p>	<p><u>Денна форма навчання:</u> 96 годин аудиторних занять. З них 32 години - лекцій, 64 години - практичних занять та 54 години самостійної роботи</p> <p><u>Заочна форма навчання:</u> 24 години аудиторних занять. З них 8 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 126 годин самостійної роботи</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК): ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків. ЗК15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>Фахові компетентності спеціальності (ФК):</p>

	<p>ФК9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.</p> <p>ФК10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.</p> <p>ФК22. Здатність налагоджувати співпрацю закладів освіти, сім'ї і суспільства у вихованні особистості, сприяти її адаптації до умов соціального середовища.</p> <p><i>Програмні результати навчання (ПРН):</i></p> <p>ПРН8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.</p> <p>ПРН15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.</p>
Ключові слова	діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, усиновлення, опіка/ піклування, патронат, прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу, наставництво.
Формат курсу	Очний / заочний
теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	Залік
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Загальна та вікова психологія», «Соціальна психологія», «Соціальна робота в центрах соціальних служб».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p>Методи навчання</p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювально-ілюстративний; • репродуктивний; • проблемний; • частково-пошуковий (евристичний);

	<ul style="list-style-type: none"> • дослідницький; • наочні; • словесні; • практичні; • інтерактивні методи: метод проектів.
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер, фліпчарт, маркери.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	За семестр можна отримати 100 балів. З них: Практичні заняття (84 бали) – 21 по 4 бали. Модульний контроль (16 балів) – 1 по 16 балів
Питання до контрольної роботи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття сімейних форм виховання. 2. Класифікація сімейних форм виховання. 3. Схожість на відмінність сімейних форм влаштування дітей. 4. Державні структури, установи, організації, які захищають дитину та надають підтримку сім'ї. 5. Поняття та значення всиновлення. 6. Сімейного виховання як передумова формування гармонійної особистості дитини. 7. Поняття сім'ї. Функції сім'ї. Стили сімейного виховання. 8. Роль обласних центрів соціальних служб. 9. Соціальне супроводження в ПС, ДБСТ. 10. Визначення поняття сім'я у Сімейному кодексі України. 11. Відмінність між опікою та піклуванням. 12. Визначення поняття патронат. 13. Поняття дитячого будинку сімейного типу. 14. Дати визначення, прийомна сім'я – це. 15. Забезпечення найкращих інтересів дитини. Конвенція ООН про права дитини. 16. Права та обов'язки усиновлювачів. 17. Правові аспекти усиновлення. 18. Особи, які не мають права взяти дитину на виховання згідно з статтею 212 Сімейного кодексу України. 19. Поняття наставництво. Хто може бути наставником. 20. Особливості реабілітаційної діяльності патронатного виховання. 21. Превентивні напрями взаємодії в сімейних формах влаштування для попередження насильства серед дітей. 22. Чинники, що допоможуть дитині пережити втрату.

	<p>23. Методи виховання. Критерії відбору методів виховання.</p> <p>24. Інституційні заклади. Закон про деінституалізацію.</p> <p>25. Юридичні аспекти таємниці усиновлення.</p> <p>26. Психологічна травма та її наслідки для дитини.</p> <p>27. Причини та підстави визначення статусу дитини.</p> <p>28. Форми тимчасового влаштування (до влаштування) дітей, які залишились без піклування батьків, в умовах воєнного стану.</p> <p>29. Безпека дитини: що потрібно знати про безпеку в умовах війни, як зробити безпечним сімейне середовище.</p> <p>30. Роль сім'ї у задоволенні потреб дитини.</p> <p>31. Особливості підтримки та допомоги дітям на різних вікових етапах.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

ДОДАТОК
Схема курсу

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в Інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
1, 2	<p>Тема 1. Соціальна робота з сім'єю. Структура та функції сім'ї</p> <p>Сім'я як об'єкт соціальної роботи. Моделі соціальної роботи з різними типами сімей. Напрями соціальної роботи з сім'єю. Форми і методи соціальної роботи, соціальні технології, технології соціальної роботи з сім'єю. Соціальний захист і соціальне забезпечення сім'ї.</p>	Лекція, 4 год.	1, 3, 4	Опрацювати матеріали лекції	1, 2 тижень
1, 2	<p>Тема 2. Основи соціальної роботи з сім'єю.</p>	Семінар, 8 год.	1, 3, 4 Інтернет ресурси	<p>Розкрити питання (5 год):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Законодавча база соціальної роботи з сім'єю. 2. Типова технологія соціальної роботи з сім'єю у період війни. 3. Етичні засади соціальної роботи з сім'єю 	1, 2 тижень
3, 4	<p>Тема 3. Технології соціальної роботи з вирішення проблем дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування</p> <p>Поняття «діти», «дитинство». Сучасне становище дітей в Україні та світі. Статус та права дитини згідно з міжнародним та українським Законодавством. Уразливі категорії дітей.</p>	Лекція, 4 год.	1, 3, 5	Опрацювати матеріали лекції	3, 4 тижень

	Соціальна робота з сім'ями з метою попередження появи соціального сирітства та «дітей вулиці»				
3, 4	Тема 4. Вразливі категорії дітей. Робота з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.	Семінар, 8 год.	1, 3, 5 Інтернет ресурси	Розкрити питання (5 год): 1. Соціально-економічні причини соціального сирітства. Реформування системи опіки в Україні. 2. Основні проблеми інтернатних закладів. Шляхи деінституалізації соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. 3. Реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	3, 4 тиждень
5	Тема 5. Сімейні форми влаштування дітей, які залишились без батьківського піклування (усиновлення, опіка/піклування, прийомні сім'ї, ДБСТ). Наставництво. Влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Розвиток сімейних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Поняття усиновлення. Опіка/піклування. Наставництво.	Лекція, 2 год.	1-10 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції	5 тиждень
5	Тема 6. Традиційні форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування	Практичне заняття, 4 год.	1, 2, 7	(4 год): 1. Написати пошукову роботу на тему «Шляхи реформування системи соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні». Соціальна робота з	5 тиждень

				сім'ями 2. Знайти та представити зарубіжний досвід соціального захисту дітей-сиріт і дітей позбавлених батьківського піклування.	
6, 7	<p>Тема 7. Технологія організації та супроводу альтернативних форм сімейного виховання. Соціальне супроводження.</p> <p>Технології соціальної роботи з прийомними сім'ями та ДБСТ. Соціальне супроводження в ПС та ДБСТ. Поняття соціального супроводу. Проблеми інтернатних закладів та наслідки інтернатного виховання. Поняття «депривації», «супроводу», «альтернативні форми виховання»,</p>	Лекція, 4 год.	2, 8 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції	6, 7 тиждень
6, 7	<p>Тема 8. Технологія соціальної роботи з вирішення проблем дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування</p>	Практичне заняття, 8 год.	3, 6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Державне забезпечення дітей-сиріт. 2. Досвід зарубіжних країн щодо роботи з дітьми, що залишилися без піклування батьків.масової інформації. 3. Проблеми інтернатних закладів та наслідки інтернатного виховання. Поняття «депривації». 4. Визначення понять «опіка», «піклування», «усиновлення», «приймна сім'я», дитячий будинок сімейного типу (ДБСТ). 5. Технологія процесу усиновлення. 	6, 7 тиждень

				6. Технологія встановлення опіки/піклування. 7. Відмінність соціального супроводу та соціального супроводження. (10 год)	
8, 9	Тема 9. Нормативно-правові засади забезпечення прав дітей та підтримки сімей з дітьми Міжнародні підходи у сфері захисту дитини та підтримки сімей з дітьми. Конвенція ООН про права дитини. Забезпечення найкращих інтересів дитини. Перелік нормативно-правових актів у сфері захисту прав дитини та підтримки сімей з дітьми.	Лекція, 4 год.	3, 6 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції	8, 9 тиждень
8, 9	Тема 9. Нормативно-правові засади забезпечення прав дітей та підтримки сімей з дітьми	Практичне заняття, 8 год.	1-4	Розробити таблицю «Причини та підстави визначення статусу дитини». (5 год)	8, 9 тиждень
10, 11	Тема 10. Превентивні напрямки взаємодії в сімейних формах влаштування для попередження онлайн насильства серед дітей Насильство в сім'ї як соціально-психологічна проблема. Види насильства щодо дітей. Вплив насильства на психіку, поведінку та стан здоров'я дітей. Превенція насильства в сім'ї як комплексна проблема. Законодавча база стосовно проблеми. Технології соціальної роботи з сім'ями, де зафіксовано випадки насильства.	Лекція, 4 год.	1-4 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції	10, 11 тиждень
10, 11	Тема 10. Превентивні напрямки взаємодії в сімейних формах влаштування для попередження онлайн насильства серед дітей	Практичне заняття, 8 год.	1-4, 8	Порівняти законодавство України із законодавством інших країн (на вибір студента) щодо протидії та профілактики насильства в сім'ї. Розробити рекомендації	10, 11 тиждень

				жертвам домашнього насильства. (5 год)	
12	Тема 11. Реабілітація дитини в сім'ї патронатного вихователя Особливості реабілітаційної діяльності патронатного вихователя. Реабілітація «міждисциплінарний підхід». Важливість зв'язків дитини із власною родиною,	Лекція, 2 год.	1-4	Опрацювати матеріали лекції	12 тиждень
12	Тема 11. Реабілітація дитини в сім'ї патронатного вихователя	Практичне заняття, 4 год.	1-10	Визначити умови для досягнення ситуацій успіху в процесі реабілітаційної діяльності патронатного вихователя. Концепція сильних сторін у роботі з біологічною родиною. (5 год)	12 тиждень
13, 14	Тема 12. Роль сім'ї у задоволенні потреб дитини. Основні закономірності розвитку дитини на різних вікових етапах Поняття прив'язаність, її роль у розвитку дитини. Причини та наслідки порушеної прив'язаності. Поняття «розвиток дитини». Основні закономірності розвитку дитини на різних вікових періодах. Особливості допомоги дітям на різних вікових етапах.	Лекція, 4 год.	1-4, 8	Опрацювати матеріали лекції	13, 14 тиждень
13, 14	Тема 13. Роль сім'ї у задоволенні потреб дитини.	Практичне заняття, 8 год.	1-10 Інтернет ресурси	Описати основні фактори, які впливають на результати розвитку дитини. (5 год)	13, 14 тиждень
15, 16	Тема 17: Поведінка дитини. Зміст і методи сімейного виховання. Поведінка дитини. Девіантна поведінка. Фактори, які її обумовлюють. Особливості формування та прояву девіантної поведінки. Методи виховання. Дисципліна. Види та стратегії	Лекція, 4 год. Практичне заняття, 7 год	Інтернет-ресурси	Моделювання та вирішення різного роду ситуацій, які можуть виникати при влаштуванні дітей у нову сім'ю (5 год)	15, 16 тиждень

	дисципліни, їх переваги та недоліки.				
16	Модульний контроль	1 год.	1-10 Інтернет ресурси	Підготовка до МК (5 год)	16 тиждень

